EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

AYŞE YÜKSEL VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

(Başvuru No. 55835/09, 55836/09 ve 55839/09)

KARAR

STRAZBURG

31 Mayıs 2016

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Ayşe Yüksel ve diğerleri / Türkiye davasında,

Başkan
Julia Laffranque,
Yargıçlar

Yargıçlar:
Işıl Karakaş,
Paul Lemmens,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Georges Ravarani

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 10 Mayıs 2016 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, üç Türk vatandaşının, Ayşe Yüksel, Halime Filiz Meriçli ve Fatma Nur Gerçel'in ("başvuranlar") 8 Ekim 2009 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları üç başvuru (No. 55835/09, 55836/09 ve 55839/09) bulunmaktadır.
2. Başvuranlar, İstanbul Barosuna bağlı Avukat H. Karataş tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar bilhassa Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedirler.
4. Başvuranların, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası bağlamındaki şikâyeti 6 Ocak 2014 tarihinde Hükümete bildirilmiş ve başvuruların geri kalan kısımları kabul edilemez olarak açıklanmıştır.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuranlar sırasıyla 1958, 1952 ve 1946 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet etmektedirler.

A. Başvuranların çalışmaları ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği

6. Van 100. Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda Profesör olarak görev yapan başvuran Ayşe Yüksel, olayların meydana geldiği dönemde Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin (Bundan böyle metinde "ÇYDD" ya da "Dernek" olarak anılacaktır.) yönetici kadrosunda yer almaktaydı.

Başvuran Halime Filiz Meriçli, Eczacılık Fakültesinde Profesör olup, olayların meydana geldiği dönemde Derneğin yönetim kurulu üyesiydi.

Başvuran Fatma Nur Gerçel avukat olup, olayların meydana geldiği dönemde Derneğin yönetim kurulu üyesiydi.

7. 1989 yılında kurulan ve genç kızların eğitimi amacı taşıyan Dernek, bugüne kadar, üniversite öğrencileri de dâhil olmak üzere binlerce öğrenciye burs vermiştir. Derneğin çalışmaları, uluslararası düzeyde en az on üç ödüle layık görülmüştür.
8. Dernek, siyasi alanda, Mustafa Kemal Atatürk ilkeleri ile uyumlu bir toplum meydana getirmeyi amaçlamaktadır ve laiklik ilkesine sıkı sıkıya bağlıdır.

Derneğin kurucusu olan T.S., 2007 yılında düzenlenen büyük Cumhuriyet Mitingleri'nin organizatörleri arasında yer almıştır. Mitinge katılanlar, iktidar partisini, Devletin kurumlarında İslam'ın yerini güçlendirmeyi istemekle suçlamışlardır. İhtilaf konusu bu mitinglerin bazı organizatörleri

“Ergenekon” ceza soruşturması kapsamında tutuklanmıştır.

B. Ergenekon Davası

9. İstanbul Savcılığı, 2007 yılında, Ergenekon isimli suç örgütü üyesi oldukları iddia edilen kişilere karşı ceza soruşturması başlatmış; tüm şüpheler, söz konusu kişilerin, seçilen hükümeti güç ve şiddet kullanarak devirmeyi amaçladıklarını göstermiştir. Savcılık tarafından hazırlanan iddianameye göre, sanıklar, toplumda tanınmış kişilere yönelik suikast, yüksek mahkeme veya kutsal mekanlar gibi hassas ve önemli yerlere bombalı saldırılar düzenlemek gibi provokasyon eylemleri planlamış ve gerçekleştirmişlerdir. Sanıklar, bu yolla toplum genelinde bir korku ve panik atmosferi yaratmayı amaçlamış ve bu sayede bir güvensizlik ortamı oluşturarak, askeri darbe yolunu açmayı hedeflemişlerdir (Ergenekon davası ve buna ilişkin eylem planlarına dair daha detaylı bilgi için, bk. *Tekin/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 3501/09, §§ 3-17, 18 Kasım 2014).

10. Dosyada yer alan bilgi ve belgelerden, ceza yargılamalarının büyük bir kısmının halen ulusal mahkemeler önünde derdest olduğu anlaşılmaktadır.

C. Dernek üyeleri hakkında yürütülen operasyon ile başvuranların yakalanması ve tutuklanması

11. İstanbul Emniyet Müdürlüğü 10 Nisan 2009 tarihli yazıyla, yasadışı örgüt Ergenekon’un üyeleriyle bağlantıları olduğu gerekçesiyle, başvuranların da aralarında bulunduğu bazı kişilere ilişkin olarak arama ve el koyma izni talep etmiştir.

12. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 12 Nisan 2009 tarihinde, başvuranların da aralarında bulunduğu altmış üç kişinin ev ve iş yerlerinde arama kararı çıkarılmıştır.

13. İstanbul Emniyet Müdürlüğüne bağlı polisler tarafından 13 Nisan 2009 tarihinde, başvuranların da aralarında bulunduğu otuz beş kişinin evinde ve Derneğin şubelerinde arama yapılmıştır. Polisler, başvuranları, yasadışı örgüt Ergenekon’a üye olmakla suçlandıkları yönünde bilgilendirmişlerdir.

14. Başvuran Ayşe Yüksel’in evinde yapılan arama sırasında, polis, başvuranın bilgisayarının dâhili belleğine ve çok sayıda belgeye el koymuştur. Bu belgeler arasında, başvuranın üniversite bünyesindeki çalışmalarına ve ülkenin güncel politikasına ilişkin notlarının yer aldığı bazı defterler bulunmaktaydı.

15. Başvuran Halime Filiz Meriçli’nin evinde yapılan arama sırasında da polis çok sayıda belgeye el koymuştur. Bu belgeler bilhassa, Derneğin burs verdiği kişilerin isim listesinin ve proje takiplerinin yer aldığı Derneğin çalışmaları ile ilgiliydi.

16. Başvuran Fatma Nur Gerçel’in evinde yapılan arama sırasında polis, yine Derneğin çalışmaları ve projeleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı bazı belgelere el koymuştur. Polis bunun yanı sıra, başvuranın Dernek bünyesindeki çalışmaları ile ülkenin günlük politikasıyla ilgili notlarının yer aldığı başvurana ait çok sayıda belgeye de el koymuştur.

17. Derneğin yirmi beş şubesinde yapılan aramalarda, polis, üçüncü şahısların siyasi ve dini görüşleri ile ilgili kişisel verilerin yer aldığı çok sayıda belge bulmuştur. Bunun yanı sıra, polis, Derneğin projeleri ile ilgili belgelere ve burs verdiği kişilerin listesine de el koymuştur.

18. Başvuranlar, yapılan aramalar sonrasında gözaltına alınmışlardır.

19. Polis merkezinde, başvuranlar Ayşe Yüksel ve Halime Filiz Meriçli susma haklarını kullanmışlardır. Başvuran Fatma Nur Gerçel’in ise hakkındaki suçlamalarla ilgili olarak ifadesi alınmıştır.

20. Başvuranlar, 16 Nisan 2009 tarihinde İstanbul Cumhuriyet savcısı (“Cumhuriyet savcısı”) huzuruna çıkarılmış ve ifadeleri alınmıştır. Cumhuriyet savcısı, başvuranlara, Derneğin faaliyetleri, bilhassa Derneğin sağladığı yardımdan yararlanabilecek öğrencilerin seçilebilirlik kriterleri ile ilgili olarak ayrıntılı sorular sormuştur. Cumhuriyet savcısı ayrıca, “Ata Evleri Projesi” ve “Cumhuriyet Çalışma Grubu”nun çalışmaları hakkında bilgileri olup olmadığını da sormuştur. Cumhuriyet savcısı, başvuranlara, Ergenekon soruşturması kapsamındaki diğer şüpheliler ile ilgili olarak da sorular sormuştur. Cumhuriyet savcısı, ilgililere, sıradan bir şahıs tarafından e-posta yoluyla yapılan bir ihbarın yanı sıra Ergenekon örgütünün, sivil toplum kuruluşları ile bu kuruluşların darbenin

hazırlanmasındaki rolleri ile ilgili stratejisini anlatan "Ergenekon" ve "Lobi" isimli belgeleri aleyhte delil unsuru olarak değerlendirildiğini bildirmiştir. Başvuranlar, soruşturmaların gizli olarak yürütülmesi nedeniyle, soruşturma dosyasında yer alan belgeleri inceleyememişlerdir.

21. Başvuranlar çıkarıldıkları mahkemede, Derneğin eğitim alanında faaliyetler yürüten yasal bir Dernek olduğunu belirtmişler; bu nedenle, yasadışı bir örgüte üye olduklarını kabul etmemişlerdir. Başvuranlar, "Ergenekon" ve "Lobi" isimli belgeler ile Ergenekon örgütünün yöneticisi olduğu iddia edilen şahısların yanı sıra Ata Evleri Projesi ve Cumhuriyet Çalışma Grubu ile ilgili herhangi bir bilgileri olmadığını belirtmişlerdir.

22. Başvuranların ifadelerinin alınması sonrasında, Cumhuriyet savcısı, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi nöbetçi hâkiminden ("nöbetçi hâkim") başvuranların tutuklanmasını talep etmiştir.

23. Başvuranlar 17 Nisan 2009 tarihinde nöbetçi hâkim huzuruna çıkarılmışlardır. Hâkim, başvuran Ayşe Yüksel'in Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 100. maddesi uyarınca tutuklanmasına; başvuranlar Halime Filiz Meriçli ve Fatma Nur Gerçel'in ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmalarına karar vermiştir. Öte yandan, bu iki başvuran hakkında yurt dışına çıkış yasağı da getirmiştir.

24. Başvuran Ayşe Yüksel 20 Nisan 2009 tarihinde, 17 Nisan 2009 tarihli tutukluluk kararına itiraz etmiştir.

25. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, 24 Nisan 2009 tarihinde mevcut delil durumunu dikkate alarak, başvuran Ayşe Yüksel'in tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar vermiştir.

26. Cumhuriyet savcısı 25 Kasım 2010 tarihli iddianame ile başvuranların da aralarında bulunduğu Derneğin sekiz üyesi hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde kamu davası açmıştır.

27. Cumhuriyet savcısı, Ceza Kanunu'nun (CK) 314. maddesinin 2. fıkrası ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca, yasadışı örgüt Ergenekon üyesi olduğu gerekçesiyle başvuran Ayşe Yüksel'in mahkûmiyetini talep etmiştir. Cumhuriyet savcısı, Derneğin burs verdiği kişiler arasında, Van 100. Yıl Üniversitesi Öğrenci Derneği'ne ("YÖDER") üye öğrenciler bulunduğunu tespit etmiştir. Cumhuriyet savcısı, YÖDER'in, terör örgütü PKK (Kürdistan İşçi Partisi) lehine görüşe sahip üyeleri olan bir kuruluş olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Cumhuriyet savcısı, başvuran Ayşe Yüksel'in, burs verilen bu kişilerin PKK sempatizanı olduklarını bildiği ve YÖDER'e üye öğrencilere burs vererek, bu öğrencilerden Ergenekon örgütü lehine yararlanmayı amaçladığı kanaatine varmıştır.

28. Cumhuriyet savcısı, Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin 2. fıkrası ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca, yasadışı örgüt Ergenekon üyesi olma nedeniyle başvuran Halime Filiz Meriçli'nin de mahkûmiyetini talep etmiştir. Savcı, Derneğin burs verdiği bir kişinin başka bir yasadışı örgüte üye olduğu yönünde hakkında şüphe duyulması nedeniyle tutuklandığını; Derneğin yönetim kurulu üyesi olan başvuran Halime Filiz Meriçli'nin, burs vererek, bu öğrenciden Ergenekon örgütü lehine yararlanmayı amaçladığını ifade etmiştir. Öte yandan, Cumhuriyet savcısı, ilgiliyi, Derneğin bursiyerleri ile ordunun genç subayları arasında tanışma toplantıları düzenlemeye çalışmakla suçlamıştır.

29. Başvuran Fatma Nur Gerçel, Ceza Kanunu'nun 135. maddesinin 2. fıkrası, 314. maddesinin 2. fıkrası ve 327. maddesinin 2. fıkrası ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca suçlanmıştır. Cumhuriyet savcısı, başvuranı, öncelikle, yasa dışı örgüt Ergenekon üyesi olmakla suçlamıştır. Öte yandan, başvuran Fatma Nur Gerçel hakkındaki suçlamaları yineleyerek, Derneğin burs verdiği bir kişinin yasadışı bir örgüte üye olduğu yönünde hakkında şüphe duyulması nedeniyle tutuklandığını; Derneğin yönetim kurulu üyesi olan başvuran Fatma Nur Gerçel'in burs vererek, bu öğrenciden Ergenekon örgütü lehine yararlanmayı amaçladığını ileri sürmüştür. Cumhuriyet savcısı, başvuranı bunların yanı sıra, 2007 yılında düzenlenen büyük Cumhuriyet Mitingleri'nin organizatörlerinden biri olmakla suçlamıştır (yukarıda 8. paragraf). Öte yandan, Cumhuriyet savcısı, başvuranı, Derneğin burs verdiği kişiler başta olmak üzere, üçüncü şahısların siyasi ve dini görüşleri ile ilgili bilgilerin ve kişisel verilerin yer aldığı arşivlerin de sorumlusu olmakla itham etmiştir. Cumhuriyet savcısı başvuran Fatma Nur Gerçel'i son olarak, Derneğin burs verdiği kişiler ile ordunun genç subayları arasında tanışma toplantıları düzenlemeye çalışmakla ve bu sayede Devletin güvenliği ile ilgili gizli bilgiler elde etmeyi amaçlamakla suçlamıştır.

30. Cumhuriyet savcısı, iddianamede bilhassa aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmuştur:

– O.Y'nin ev ve iş yerinde yapılan aramalarda ele geçirilen bilgisayar dosyası içerisinde "Lobi, Çok Gizli - Aralık 1999/İstanbul" isimli belgenin "Giriş" bölümünde şu ifadeler yer almaktadır:

“(...) Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren Ergenekon’a bağlı olarak, sivil unsurların örgütlenmesi zorunluluğu kaçınılmaz bir gerçektir.”

– Bir Ergenekon davası sanığının evinde yapılan arama sırasında ele geçirilen “Devletin Yeniden Yapılanması Üzerine” isimli on bir sayfalık belgenin somut olayla ilgili bölümlerinde,

> “(...) Halkın örgütlenmesinin iki yolla olacağı, bunlardan birincisinin siyasal iktidar amaçlı öncü örgütlenme ile olacağı; ikincisinin ise, öncü örgütlenmenin halka “önderlik” etmesini sağlayacak olan halk örgütleri olduğu, bunların ise işçi ve memur sendikaları, esnaf, sanatkâr, tabip, mühendis, mimar ve avukat odaları gibi kuruluşların olacağı, bunların yanı sıra Atatürkçü Düşünce Derneği, Cumhuriyet Kadınları Derneği, Çağdaş Yaşam Derneği, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği gibi ideolojik yönelişli örgütlerle olacağı, ayrıca gençliğin kitlesel örgütlenmesi ile gerçekleştirileceği (...)”

ifadeleri yer almaktadır.

– Ergenekon davası sanıklarından M.A.’nın evinde ele geçirilen belgeler arasında “Ata Evleri Projesi” isimli bir doküman ele geçirilmiştir. Cumhuriyet savcısı, “Ata Evleri Projesi”nin, Ergenekon örgütüne yeni üyeler kazandırma maksadıyla hazırlandığı; bu proje sayesinde, söz konusu örgütün, kendi ideolojisi doğrultusunda eleman yetiştirilmesi amaçlandığı ve Derneğin, bu projenin hazırlanmasında çok önemli bir role sahip olduğu değerlendirmelerinde bulunmuştur.

– Derneğin Kadıköy şubesinde yapılan aramada el konulan “Mektup (T.S.).doc” isimli dijital belge içerisinde, savcılığa göre, Tuğgeneral S.O.K. tarafından, Dernek başkanı T.S.’ye hitaben yazılmış olan bir mektup yer almaktaydı. Cumhuriyet savcısı bilhassa, kız ve erkek öğrencilerin karışık kaldığı “Ata Evleri” projesinin canlandırılması talebinin ve gizli dosyaların muvazzaf bir subay tarafından sivil bir şahsa gönderilmesinin, Ergenekon örgütünün, orduda görev yapan genç subayları kontrolü altına almaya çalıştığının bir göstergesi olduğunu ileri sürmüştür. Söz konusu belgenin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

> “Saygı değer Hanım Efendim,
>
> Deniz Eğitim Öğretim Komutanlığımıza bağlı okullarda okuyan öğrencilerin Cumhuriyetimiz geleceği ve korunması için ne kadar önemli oldukları tartışılmaz bir gerçektir. Sizlerin bu öğrencilerin yetişmesi ve desteklenmesi adına yaptığınız çalışmalar ve bu konudaki başarınız tartışılmaz bir gerçektir. Fakat Askeri okullarda okuyan öğrenciler ile ilgili yaptığımız çalışmaların tekrar gözden geçirilmesi ve gerekli aksaklıkların acilen düzeltilmesi gerekmektedir.
>
> Denizyıldızı projesi isimli çok başarılı bu projeye atanan bahriyeli danışmanlarla beraber daha aktif çalışmalar bekliyoruz. Ata evleri ve CTP’nin canlandırılması gibi alternatiflerin oluşturulması gerekmektedir.
>
> Aksaklıklar şu şekilde sıralanabilir:
>
> 1) Askeri okullara giriş aşaması
>
> Askeri okullara giriş aşaması ile ilgili hazırladığınız listelere sızmaların olduğu,
>
> Bu listelere giren öğrencilerin birçoğunun sağlık problemi bulunduğu,
>
> Mülakatlara iyi hazırlanılmadığı ve mülakat aşamalarında elenmelerine sebep beyanlarda bulunulduğu tespit edilmiştir.
>
> Bu listelere alınacak olan öğrencilerin sizlere yardımcı olacak personel yardımıyla mülakattan geçirilmesi ve eksiklerin mülakat aşamasından önce tespit edilerek tarafımıza bildirilmesi gerekmektedir.
>
> 2) Askeri okullarda okuyan öğrenciler
>
> Deniz Lisesi:
>
> Listemizdeki öğrencilerin dava başladıktan sonra konferans ve toplantılara katılımlarında aksamalar olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin psikolojisinin düzeltilmesi için toplantıların artırılması ve grupların 3 kişiye geçmemesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Deniz Harp Okulu:

Harp okulu öğrencilerin gruplar halindeki faaliyetlerinin devamı için sorumlu öğrencilere yapılan yardımların aksatılmaması,

Öğrencilerle tanıştırılan kızların, öğrencilerle olan irtibatlarını aksatmamaları; öğrencilerin ders ve İngilizce başarılarının artırılması adına verilen destekte aksama olmaması,
Harp okulu öğrencilere verilen konferansların artırılması; öğrencilerin morallerinin düzetilmesi için tanıdık gazeteci, bürokrat ve akademisyenlerle gruplar halinde görüştürülmesi gerekmektedir.

Deniz Astsubay Meslek Yüksek Okulu:

Ast. Subay olacak olan bu öğrencilerden liste dışında tespit edilen isimlere verilen parasal desteğin aksatılmaması,

Bu öğrencilere yönelik yapılan partilerin arttırılması,

Genç Teğmenler:

Yeni mezun olmuş ve kurs aşamasındaki teğmenlere bürokrat, gazeteci ve öğretim görevlisi tanıdıklarla görüştürülmesinin aksadığı,

Okudukları süreçte tanıştıkları kızların teğmenlerin evlerine sık sık giderek veya Kocaeli Üniversitesinde tanıdık kızlarla tanıştırılarak kontrol altında tutulması gerekmektedir.

Tespit edilen aksaklıkların giderilmesi ve listelerin gözden geçirilmesi için ek dosyada yer alan « erkekler » isimli sayfada Deniz Harp Okulu, Deniz Lisesi ve Dz.Astsb.Mes.Yük.Ok. Okuyan erkek öğrencilerinin tamamı detay bilgiler ile birlikte listelenmiştir.

“Kızlar” isimli sayfada ise Deniz Harp Okulunda okuyan kız öğrencilerin listesi bulunmaktadır.

“D. Harp Mez. Erk. Listesi” 2007-2008 dönemi Deniz Harp Okulundan mezun olan erkek genç teğmenlerin listesidir.

“D.Harp Mez. Kız Listesi” 2007-2008 dönemi Deniz Harp Okulundan mezun olan bayan genç teğmenlerin listesidir.

Listelerin başına çeşitli notlar düşülmüştür. Bu notlarda öğrencilerimize referans olan askeri personel ve özellikle yakın takip edilmesi ve ortak çalışma yapılan/ yapılabilecek öğrencileri belirtilmektedir.

Mavi renk ile belirtilen öğrenciler ise mevcut listemizin son halidir.

(...)

Not: Özür dileyerek hatırlatıyorum, söz konusu dosyaların her zamanki gibi ne kadar gizli ve özel olduğunu biliyorsunuz. Özeninize şimdiden teşekkür ederim.”

31. Dava dosyası belirtilmeyen bir tarihte Anadolu Ağır Ceza Mahkemesine iletilmiştir.
32. Anadolu Ağır Ceza Mahkemesi 2 Ekim 2015 tarihinde, herhangi bir suç işlemedikleri gerekçesiyle, Derneğin bütün üyeleri ve diğer sanıklar hakkında beraat kararı vermiştir. Dosyada yer alan delillerin bir kısmının sahte olduğu kanaatine vararak, bu sahtecilikten sorumlu olduğu iddia edilen şahıslar hakkında şikâyette bulunmuştur.
33. Taraflarca ibraz edilen bilgilerden, Cumhuriyet savcısının bu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmadığı anlaşılmaktadır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI VE UYGULAMASI

34. Ceza Kanunu’nun 135. maddesi şunu öngörmektedir:

34. Ceza Kanunu'nun 135. maddesi şunu öngörmektedir:

"1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

2) Kişilerin siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır."

35. Ceza Kanunu'nun yasadışı bir örgüte mensup olmanın suç sayılmasını öngören 314. maddesinin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

"1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

36. Ceza Kanunu'nun 327. maddesinin 1. fıkrası şu şekildedir:

"Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir."

37. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesinde, Ceza Kanunu'nun 314. maddesiyle öngörülen suçun yer aldığı 3 ve 4. maddelerinde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek cezaların yarı oranında artırılarak hükmolunması öngörülmektedir.

38. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 91. maddesinin 2. fıkrası olayların meydana geldiği dönemde aşağıdaki şekildedir:

"Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediğini düşündürebilecek emarelerin varlığına bağlıdır."

39. Tutukluluk, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve devamı maddelerinde ele alınmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesine göre kişi, hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin varlığını gösteren olguların bulunması ve tutukluluğun bu maddede sıralanan gerekçelerden biri ile haklı gösterilmesi durumunda tutuklanabilmektedir. Şüphelinin kaçma veya kaçma riski bulunması ya da şüpheli kişinin delilleri yok etme, gizleme veya tanıkları etkileme riski bulunduğunda tutukluluk hali haklı kabul edilmektedir. Aynı zamanda, şüphelinin, özellikle Devletin güvenliğine ve anayasal düzene karşı bazı suçları işlediğine dair kuvvetli şüphelerin bulunması, tutukluluk durumunu haklı göstermek için yeterlidir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

40. Mahkeme, başvurulardaki olay ve olgular ile esasa ilişkin sorunun benzerliğini dikkate alarak, İçtüzüğün 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca başvuruları birleştirmeye ve tek ve aynı kararda birlikte incelemeye karar vermektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

41. Başvuranlar, yasadışı bir örgüte üye olma suçunu işlediklerine dair haklarında şüphe duymak için inandırıcı sebepler bulunduğunu düşündüren ve dolayısıyla gözaltına alınmalarını haklı gösteren herhangi bir delil unsuru bulunmadığını iddia etmektedirler. Başvuran Ayşe Yüksel bunun yanı sıra, aynı gerekçelerle tutuklanmış olmasından da şikâyet etmektedir. Başvuranlar bu bağlamda, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürmektedirler. İşbu madde aşağıdaki

şekildedir:

> “Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:
>
> (...)
>
> c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;
>
> (...)”

42. Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

43. İşbu şikâyetin, Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit eden Mahkeme, kabul edilebilirliğine karar vermektedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların iddiaları

44. Başvuranlar, terör örgütü üyesi oldukları konusunda objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek herhangi bir olay, olgu ve bilginin mevcut olmadığını ileri sürmektedirler.

45. Başvuranlar ayrıca, adli makamlar ve Hükümet tarafından, suç işlediklerine dair haklarında şüphe duyulmasına neden olabilecek herhangi bir somut olay veya olguya yer verilmediğini ifade etmektedirler. Başvuranlar, Hükümetin, gözaltına alınmalarını, kendileriyle ilgisi olmayan olay ve olgulara dayandırarak, Sözleşme’ye uygun olarak göstermeye çalıştığını iddia etmektedirler.

46. Başvuranlar bunun yanı sıra, dava dosyasında yer alan delillerin sahte olduğunu iddia etmektedirler. Öte yandan, ifade tutanaklarından, iddianameden ve Hükümetin görüşlerinden, gözaltına alınmalarının keyfi bir nitelik taşıdığının açıkça anlaşıldığını ileri sürmektedirler.

47. Hükümet öncelikle, başvuranların organize suç soruşturması çerçevesinde yakalanarak özgürlüklerinden yoksun bırakıldıklarını ifade etmektedir. Hükümet, Derneğin, iddia edilen Ergenekon terör örgütü tarafından denetlendiği ve yasadışı bu örgüte yardım ettiği şüphesiyle başvuranların özgürlüklerinden yoksun bırakıldıklarını ifade etmektedir. Hükümet, haklarında verilmiş herhangi bir mahkûmiyet kararı bulunmaması sebebiyle, başvuranların masumiyet karinesinden yararlanmış olmaları durumunda bile, iddia edilen Ergenekon suç örgütünün temel hedefleri ve bu örgütün, sivil toplum kuruluşları ile ilgili eylem planlarının yanı sıra soruşturma kapsamında toplanan delil unsurları ve sanıklar arasındaki ilişki dikkate alındığında, başvuranların kendilerine isnat edilen suçu işlemiş olabileceklerine dair şüphe duymak için inandırıcı sebepler bulunduğu sonucuna objektif olarak ulaşılabileceğini ileri sürmektedir.

48. Hükümet, aynı ceza soruşturması çerçevesinde, Derneğin üyesi ve yöneticisi olan çok sayıda kişinin aynı gün gözaltına alındığını ve Derneğin merkezinde ve birçok şubesinde aramalar yapıldığını ifade etmektedir. Hükümet öte yandan, soruşturma sırasında elde edilen delil unsurlarını göz önünde bulundurarak, sekiz kişi hakkında kamu davası açıldığını; diğer şüpheliler hakkında ise kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini eklemektedir.

49. Hükümet bunun yanı sıra, 13 Nisan 2009 tarihinde gözaltına alınan şahısların; bazı üye ve yöneticilerinin isimlerinin Ergenekon örgütünün temel belgelerinde geçtiği Dernekle bağlantıları olduğunu ileri sürmektedir.

50. Hükümet, Mahkeme’nin konuyla ilgili içtihadını hatırlattıktan sonra, Mahkeme’yi somut olayda Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edilmediğine karar vermeye davet eder.

2. Mahkeme’nin değerlendirmesi

51. Mahkeme öncelikle, Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin, bir ceza yargılaması

çerçevesinde bir kişinin ancak hakkında suç işlediğine dair inandırıcı nedenlerin bulunması halinde mahkeme önüne çıkarılması amacıyla tutuklanmasına karar verilebileceğini düzenlediğini hatırlatmaktadır (*Jėčius/Litvanya,* No. 34578/97, § 50, AİHM 2000-IX ve *Wloch/Polonya*, No. 27785/95, § 108, AİHM 2000-XI ve Poyraz/Türkiye (kabul edilebilirlik hakkında karar) No. 21235/11, § 53, 17 Şubat 2015). Tutukluluk kararının dayandırılması gereken "inandırıcı olma" kavramı Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi tarafından getirilen korumanın temel unsurunu teşkil etmektedir. İnandırıcı nedenler, söz konusu kişinin, atılı suçu işlediğine dair objektif bir gözlemciyi ikna etmeye uygun olguların ve bilgilerin varlığını gerektirmektedir. Bununla birlikte, inandırıcı olarak kabul edilebilecek durumlar somut olayın koşullarının bir bütün olarak değerlendirilmesine bağlıdır (*Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık*, 30 Ağustos 1990, § 32, A Serisi no.182; *O'hara/Birleşik Krallık*, No. 37555/97, § 34, AİHM 2001-X; *Korkmaz ve diğerleri/Türkiye*, No. 35979/97, 21 Mart 2006, § 24; *Süleyman Erdem/Türkiye*, No. 49574/99, 19 Eylül 2006, § 37 ve *Çiçek/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 72774/10, § 62, 3 Mart 2015).

52. Mahkeme ardından, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin, soruşturmayı yapan görevlilerin, yakalandığı anda kişiyi suçla itham etmek için yeterli delilleri toplamış olması gerekliliğini öngörmediğini hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendine göre soruşturmanın konusu, tutukluluk süresince kişinin yakalanmasına dayanak oluşturan somut şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya bu şüpheleri ortadan kaldırarak soruşturmayı tamamlamaktır. Dolayısıyla, şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak veya suç isnadına temel teşkil edecek olan olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekmektedir (*Murray/Birleşik Krallık*, 28 Ekim 1994, § 55, A Serisi no. 300-A, ve *Metin/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77479/11, § 57, 3 Mart 2015).

53. Mahkemenin görevi, izlenilen meşru amaç da dâhil olmak üzere, 5. maddenin 1. fıkrasının c) bendinde belirtilen şartların somut olayda yerine getirilip getirilmediğini belirlemekten ibarettir. Bu bağlamda, Mahkeme kural olarak, kendilerine sunulan delilleri incelemek ve değerlendirmek için daha iyi bir konumda olan ulusal mahkemelerin değerlendirmesinin yerine kendi değerlendirmesini koyma yetkisine sahip değildir (*Ersöz/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 45746/11, § 50, 17 Şubat 2015).

54. Somut olayda, Mahkeme, başvuranların, Ergenekon örgütü hakkında yürütülen soruşturma kapsamında, söz konusu örgüte üye oldukları yönünde haklarında şüphe duyulması nedeniyle, 13 Nisan 2009 tarihinde yakalanarak gözaltına alındıklarını tespit etmektedir. Mahkeme aynı zamanda, başvuranların savcılık tarafından ifadelerinin alınmasının ardından, 17 Nisan 2009 tarihinde, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi nöbetçi hâkimi huzuruna çıkarıldıklarını ve hâkim tarafından, başvuran Ayşe Yüksel'in tutuklanmasına; diğer iki başvuranın ise serbest bırakılmasına karar verildiğini; ancak bir hafta sonra, 24 Nisan 2009 tarihinde, başvuran Ayşe Yüksel'in de serbest bırakıldığını kaydetmektedir. Mahkeme öte yandan, 25 Kasım 2010 tarihinde, başvuranlar hakkında bilhassa yasadışı örgüt Ergenekon'a üye oldukları iddiasıyla kamu davası açıldığını ve Anadolu Ağır Ceza Mahkemesinin 2 Ekim 2015 tarihinde, başvuranların da aralarında bulunduğu tüm sanıklar hakkında, herhangi bir suç işlemedikleri gerekçesiyle beraat kararı verdiğini tespit etmektedir.

55. Mahkeme bunun yanı sıra, Hükümetin görüşleri ile bilhassa İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün 10 Nisan 2009 tarihli yazısı, başvuranların ifade tutanakları, iddianame ve Anadolu Ağır Ceza Mahkemesinin kararı gibi dosyadaki unsurlar ışığında, ilgililer hakkında duyulan şüphelere dayanak oluşturan olayların, bir yandan, ilgililerin Ergenekon davasında yargılanan bazı sanıklar ile bağlantılı olarak, Dernek için ya da Dernek ile işbirliği halinde gerçekleştirdikleri çalışmalara ve diğer yandan, ilgililerin bazı siyasi gösterilere katılmalarına ilişkin eylemlerle ilgili olduğunu tespit etmektedir.

55. Mahkeme öte yandan, tarafların, söz konusu Derneğin, faaliyetlerini hâlihazırda serbestçe yürüten yasal bir kuruluş olduğuna itiraz etmediklerini kaydetmektedir.

56. Mahkeme öte yandan, Hükümetin, başvuranların özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının, başvuranların yanı sıra 13 Nisan 2009 tarihinde gözaltına alınan diğer şahısların da, Dernekle bağlantıları olduğu ve söz konusu Derneğin bazı üye ve yöneticilerinin isimlerinin Ergenekon örgütünün temel belgelerinde geçtiği gerekçesiyle, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasına uygun olduğu yönündeki iddiasını göz önünde bulundurmaktadır. Mahkeme bunun yanı sıra, Hükümetin

olduğu yönündeki iddiasını göz önünde bulundurmaktadır. Mahkeme bunun yanı sıra, Hükümetin, başvuranların bizzat kendi aralarında ve Ergenekon örgütüyle bir bağlantıları olduğuna dair delil sunmamış olması nedeniyle bu iddiayı inandırıcı bulmamaktadır. Söz konusu Derneğin bazı üyelerinin de yasadışı bir örgüte üye olduğu, öte yandan Derneğin burs verdiği bir kişinin, başka bir yasadışı örgüte üye olduğuna dair hakkında şüphe duyulduğu yönündeki iddialar, objektif bir gözlemciyi, başvuranların yasadışı bir örgüte üye olma suçunu işlemiş olabilecekleri konusunda ikna etmek için yeterli olarak değerlendirilemez.

57. Mahkeme bunun yanı sıra, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinin 2 Ekim 2015 tarihinde, Derneğin haklarında kamu davası açılan tüm üyelerinin, herhangi bir suç işlememiş oldukları gerekçesiyle beraatlarına karar verdiğini kaydetmektedir. Mahkeme ayrıca, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinin karar gerekçesinde, dosyada yer alan delillerin bir kısmının sahte olduğunu tespit ettiği ve bu nedenle, bu sahtecilikten sorumlu olduğu iddia edilen şahıslar hakkında şikâyette bulunmaya karar verdiğini saptamaktadır.

58. Bu değerlendirmeler ışığında, Mahkeme, somut olayda, ulusal makamlar tarafından ileri sürülen yasal hükümlerin yorumlanmasının ve uygulanmasının, başvuranların maruz kaldığı, usul ve kurallara aykırı ve keyfi bir nitelik taşıyan özgürlükten yoksun bırakmayı değerlendirme noktasında makul olmadığı kanaatindedir.

59. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

60. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

> "Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder."

A. Tazminat

61. Maruz kaldıklarını iddia ettikleri manevi zarar bağlamında, Ayşe Yüksel 30.000 avro; Halime Filiz Meriçli ve Fatma Nur Gerçel ise her biri için 20.000 avro talep etmektedirler.

62. Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

63. Mahkeme, Ayşe Yüksel'e 6.000 avro; Halime Filiz Meriçli ve Fatma Nur Gerçel'in her birine 4.000 avro ödenmesinin uygun olduğu kanaatine varmaktadır.

B. Masraf ve Giderler

64. Başvuranlar, miktarla ilgili değerlendirmeyi Mahkeme'nin takdirine bırakarak, ulusal mahkemeler ve Mahkeme önünde yapmış oldukları masraf ve giderler için ödeme yapılmasını talep etmektedirler.

65. Hükümet, Mahkeme'yi bu talebi reddetmeye davet etmektedir.

66. Mahkeme'nin içtihadına göre, bir başvurana, masraf ve giderlerin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir. Somut olayda, kanıtlayıcı belgeler bulunmamasını ve içtihadını göz önünde bulunduran Mahkeme, masraf ve giderlere ilişkin talebi reddetmektedir.

C. Gecikme Faizi

67. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine;

2. Başvuruların kabul edilebilir olduğuna;

3. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine;

4.
a) Davalı Devlet tarafından başvuranlara, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere:
i. Manevi tazminat olarak, ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, başvuran Ayşe Yüksel'e 6.000 (altı bin) avro ödenmesine;
ii. Manevi tazminat olarak, ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, başvuranlar Halime Filiz Meriçli ve Fatma Nur Gerçel'in her birine 4.000 (dört bin) avro ödenmesine;
b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

5. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir.*

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İçtüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 31 Mayıs 2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan